



# ТЕОРІЯ ЗАКОНОТВОРЕННЯ

## Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

### Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Третій (освітньо-науковий рівень)</i>
Галузь знань	<i>08 Право</i>
Спеціальність	<i>81 Право</i>
Освітня програма	<i>Право</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна (денна), заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кредитів / 90 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен / модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i><a href="http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx">http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx</a></i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: кандидат юридичних наук, доцент Гончаров Андрій Вікторович, <a href="mailto:goncharov-82@ukr.net">goncharov-82@ukr.net</a> Практичні / Семінарські: кандидат юридичних наук, доцент Гончаров Андрій Вікторович, <a href="mailto:goncharov-82@ukr.net">goncharov-82@ukr.net</a></i>
Розміщення курсу	<i>Посилання на дистанційний ресурс Google classroom: <a href="https://classroom.google.com/c/NTU2MDIzOTAxNTE0?cjc=u2oqz7p">https://classroom.google.com/c/NTU2MDIzOTAxNTE0?cjc=u2oqz7p</a></i>

### Програма навчальної дисципліни

#### 1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Теорія законотворення» є правничою дисципліною, що належить до нормативних освітніх компонентів циклу професійної підготовки докторів філософії з права.

**Метою** вивчення даної дисципліни є формування професійної правосвідомості здобувачів, засвоєння спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, визначених стандартом вищої освіти та достатніх для ефективного виконання професійної діяльності за обраною спеціальністю.

**Предметом** навчальної дисципліни є правові основи законодавчого процесу в Україні, Регламент Верховної Ради України, організація роботи Верховної Ради України, законодавчі процедури, контрольні функції Верховної Ради України, принцип верховенства права та проблем його реалізації в Україні, проблеми гармонізації законодавства України.

#### **Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти:**

ЗН3. Знання основних положень чинного законодавства в межах відповідної науково-освітньої програми.

ЗН7. Знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ЗН8. Знання ретроспективи законотворчого процесу в Україні, а також сучасні стадії законотворення.

**Інтегральна компетентність (ІК)** полягає у: здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Відповідність результатів навчання та компетентностей за Стандартом вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти:

**Уміння:**

УМ6. Уміння аналізувати суспільні процеси у контексті конкретної проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв’язання, а також готувати проекти необхідних актів правозастосування  
УМ11. Уміння брати продуктивну участь у виконанні теоретичних та прикладних досліджень у галузі права

**Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:**

ФК2. Здатність оперувати юридичними концепціями і категоріями, базовими принципами різних правових систем, а також знати особливості правотворчого процесу і механізму дії права

ФК3. Здатність розуміти реальні потреби держави і суспільства, що вимагає створення якісних нових законів та/або внесення змін до існуючих, а також знати правові процедури і правила в межах яких здійснюється законотворча діяльність.

ФК4. Здатність обробляти наукову інформацію з різних джерел, узагальнювати її, викладати з дотриманням вимог академічної доброчесності, формулювати висновки, що мають ознаки наукової новизни.

ФК10. Здатність до наукового аналізу судової практики, надання наукових висновків з конкретного питання, консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються здобувачам на першому занятті.

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
3. Знання основних положень чинного законодавства в межах відповідної науково-освітньої програми	Лекційні та практичні заняття з використанням інформаційно-повідомлювального, пояснювального та інструктивно-практичного методів викладання, робота з нормативно-правовими актами, з навчальною та науковою літературою, навчальна дискусія, використання проблемно-пошукового (проблемний виклад матеріалу та постановка проблеми в межах заняття), аналітичного та практичного методів.	Усне опитування, виконання практичних кейсів, письмові творчі проекти,
7. Знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи	Лекційні та практичні заняття з використанням інформаційно-повідомлювального, пояснювального та інструктивно-практичного методів викладання, робота в малих групах, розв’язання практичних завдань, робота з нормативною документацією	Виступи з презентаціями, виконання письмових практичних робіт, письмові творчі проекти
8. Знання ретроспективи законотворчого процесу в Україні, а також сучасні стадії законотворення	Лекційні та практичні заняття з використанням інформаційно-повідомлювального, пояснювального та інструктивно-практичного методів викладання, робота з навчальною літературою; робота в малих групах, дискутування	Усне опитування, публічні виступи, модульна контрольна робота

**2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)**

Навчальна дисципліна є основою отримання фундаментальних знань з теорії законотворення. Дисципліна перебуває у певному зв’язку з кредитними модулями інших дисциплін циклу професійної підготовки здобувачів.

### 3. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна містить один освітній компонент, шифр за ОНП: 3О-6 Теорія законотворення.

**Тема 1. Теорія закону та історія його виникнення.** Історія виникнення закону. Система наукових знань про закон. Влада та закон: нові пріоритети, функції закону та завдання держави. Риси державного забезпечення закону. Право є важливим соціальним регулятором. Закон як джерело права. Закон та його принципи. Верховенство закону: доктрина та практика.

**Тема 2. Законодавство та законотворчість.** Загальна характеристика законодавства. Систематизація законодавства. Ефективність законодавства. Законотворчий процес: визначення, основні принципи законотворчої діяльності. Суб'єкти законотворчого процесу, форми їх участі у законотворчості.

**Тема 3. Нормотворчість як вид юридичної діяльності.** Відмінність нормотворчості від нормоутворення. Суб'єкти нормотворчої діяльності. Нормотворча компетенція. Результат нормотворчої діяльності. Форма (джерело) права як спосіб зовнішнього прояву норм права. Види форм права. Принципи нормотворчості. Функції нормотворчої діяльності. Систематизація законодавства: поняття, форми, види. Нормотворчий процес. Стадії нормотворчого процесу. Види нормотворчої діяльності. Планування нормотворчої діяльності, його види.

**Тема 4. Законотворчість у демократичному суспільстві.** Загальна характеристика законотворчості. Сутність законотворчості у демократичному суспільстві. Закон в системі нормативно-правових актів. Теорія закону та історія його виникнення. Характерні ознаки закону. Участь народу в законотворчій діяльності.

**Тема 5. Законодавчий процес та його стадії.** Законотворчий процес: стан та шляхи вдосконалення. Законотворчий процес: визначення та загальна характеристика. Принципи законотворчості. Стадії законотворчого процесу. Поняття та форми участі громадськості у законодавчому процесі та їх система. Зміст участі народу у законотворчій діяльності. Роль законотворчості у підвищенні ефективності правової політики.

**Тема 6. Законопроєктування.** Попередня підготовка до написання законопроєкту. Прогалини у праві та юридичні колізії: способи їх подолання. Ідея законопроєкту. Структура та значення концепції майбутнього законопроєкту. Предмет регулювання та структура законопроєкту. Структура законопроєкту.

**Тема 7. Законотворча техніка.** Поняття та види юридичної техніки. Поняття законотворчої техніки. Елементи законотворчої техніки. Законодавча процедура. Техніка систематизації юридичних документів. Техніка тлумачення норм права. Правила законодавчої техніки.

**Тема 8. Процедура внесення змін до Конституції.** Порядок ухвалення та внесення змін до Конституції України. Суб'єкти ініціювання внесення змін до Конституції. Обговорення і схвалення законопроєкту. Характеристика процедури контролю законопроєкту про внесення змін до Конституції України.

**Тема 9. Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України.** Внесення змін до законів. Підготовка переліку законодавчих актів про визнання їх такими, що втратили чинність. Вимоги до проєктів постанов Верховної Ради України. Супровідні матеріали, що подаються із законопроєктами. Порядок набрання чинності нормативно-правовими актами. Опублікування нормативних актів: значення, офіційні і неофіційні джерела, мова, обмежувальні грифи.

**Тема 10. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права.** Колізії в законодавстві. Причини виникнення прогалин у законодавстві. Способи переборення прогалин в законодавстві. Способи подолання колізій. Аналогія закону. Аналогія права.

**Тема 11. Законодавча процедура.** Природа законодавчої процедури та її принципи. Стадії законодавчої процедури. Законодавча процедура та поділ влад. Законодавча ініціатива. Дотримання принципів законодавчої процедури. Завдання суб'єктів законодавчої процедури. Правове регулювання законодавчої ініціативи в Україні та практика його застосування. Законодавча ініціатива в Україні: шляхи вдосконалення.

**Тема 12. Правотворчі та правозастосовні помилки.** Юридична помилка. Правила-вимоги юридичної техніки. Правотворча помилка. Дефект права. Помилка в праві. Ознаки помилок. Правові колізії. Прогалини у законодавстві. Причини появи правотворчих помилок. Логічні помилки. Помилки правозастосування. Причини появи помилок правозастосування. Помилки правового характеру. Логічні помилки. Фактичні помилки. Лінгвістичні помилки. Логіко-лінгвістичні помилки. Помилки технічного характеру. Помилки структурного характеру.

**Тема 13. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.** Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Організаційно-правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

#### Денна форма

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна Робота
<b>1 семестр</b>			
Тема 1. Теорія закону та історія його виникнення	2	2	4
Тема 2. Законодавство та законотворчість	2	-	4
Тема 3. Нормотворчість як вид юридичної діяльності	2	-	4
Тема 4. Законотворчість у демократичному суспільстві	2	2	4
Тема 5. Законодавчий процес та його стадії	2	2	4
Тема 6. Законопроекування	2	-	4
Тема 7. Законотворча техніка	2	2	4
Тема 8. Процедура внесення змін до Конституції	2	2	4
Тема 9. Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України	2	2	4
Тема 10. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права	2	-	4
Тема 11. Законодавча процедура	2	-	4
Тема 12. Правотворчі та правозастосовні помилки	2	-	4
Тема 13. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу	2	-	3
Модульна контрольна робота	-	1	-
<b>Всього</b>	<b>26</b>	<b>13</b>	<b>51</b>

#### Заочна форма

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна Робота
<b>1 семестр</b>			
Тема 1. Теорія закону та історія його виникнення	-	-	6
Тема 2. Законодавство та законотворчість	-	-	6
Тема 3. Нормотворчість як вид юридичної діяльності	2	2	6
Тема 4. Законотворчість у демократичному суспільстві	2	2	6
Тема 5. Законодавчий процес та його стадії	2		6
Тема 6. Законопроекування	-	-	6
Тема 7. Законотворча техніка	-	-	6
Тема 8. Процедура внесення змін до Конституції	-	-	6
Тема 9. Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України	-	-	6
Тема 10. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права	-	-	6
Тема 11. Законодавча процедура	-	-	6
Тема 12. Правотворчі та правозастосовні помилки	-	-	6
Тема 13. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу	-	-	8
Модульна контрольна робота	-		-
<b>Всього</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>80</b>

#### 4. Навчальні матеріали та ресурси

##### Базова література:

1. Шутак І. Д. Юридична техніка [Текст]: курс лекцій для бакалаврів / Ілля Шутак; Івано-Франків. Ун-т права ім. короля Данила Галицького, Лаб. Акад. дослідж. Прав. Регулювання та юрид. Техніки. Івано-Франківськ; Дрогобич: Коло, 2015. 226 с.
2. Савенко В. В. Імплементация закону у правосвідомість громадянина. Публічне право. 2016. №3. С.241-246
3. Гусаров С. М. законотворчість і законодавчий процес в Україні : монографія [За заг. Ред. Доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрНУ О. М. Бандурки] / С. М. Гусаров. Харків : Золота миля, 2014. 412 с.
4. Мельничук С.М. Особливості інтерпретаційної форми правотворчої діяльності. Юридична наука. 2015. № 11 (53). С. 43-49.
5. Комар П. До питання судової правотворчості у контексті поділу влади. Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст. Міжнародна науково-практична конференція (м. Запоріжжя, 29–30 січня 2021 р.). С. 15-18.

##### Додаткова література:

1. Шевчук І. І. Правотворчі помилки у законодавстві України: загальнотеоретичні аспекти: автореф. Дис. ... канд. Юрид. Наук: 12.00.01. Львів, 2015. 16 с.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України

- «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року №2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) від 30 вересня 2010 року URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v20p710-10> (дата звернення 28.08.2022).
3. Риндюк В. І. Закон: до питання семантичного та термінологічного визначення: Науковий вісник Херсонського державного університету Серія – юридичні науки. Вип. 3 Т.1, 2016. С. 50–54.
  4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України Постанови Верховної Ради України від 1 жовтня 1996 року «Про тлумачення статті 98 Конституції України» (справа щодо конституційності тлумачення Верховною Радою України статті 98 Конституції України) № 3-зп від 11.07.1997 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-97> (дата звернення 28.08.2022).
  5. Про Регламент Верховної Ради України. Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (дата звернення 28.08.2022).
  6. Про нормативно правові акти. Проект закону № 7409 від 01.12.2010. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=39123Text](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123Text) (дата звернення 28.08.2022).
  7. Про закони і законодавчу діяльність. Проект закону № 3265-IV, проголосований Верховною Радою в грудні 2005 р. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34> (дата звернення 28.08.2022).
  8. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації) / Вид. 5-те, випр. Та доп. Заг. Ред. Крижанівський В. П. Київ: Апарат Верховної Ради України. 2018 р. 62 с.
  9. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації) Заг. Ред. Крижанівський В. П. Київ: Апарат Верховної Ради України. 2007 р. 32 с.
  10. Про внесення змін до Конституції України. Закон України від 08 грудня 2004 року / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-15> (дата звернення 28.08.2022).
  11. Погребняк С. Вимоги до нормативно-правових актів, що впливають з принципу правової визначеності. Вісник Академії правових наук України. 2005. №3(42). С. 42–53.
  12. Пархоменко Н. М. Джерела права: теоретико-методологічні засади: автореф. Дис. ... докт. Юрид. Наук: 12.00.01. Київ, 2009. 32 с.
  13. Омельченко Н. Л. Конституційно-правові основи здійснення законодавчої функції Верховної Ради України: автореф. Дис. ... канд. Юрид. Наук: 12.00.02. Київ, 2011. 18 с.
  14. Наставний Б. Е. Поняття та різновиди помилок у використанні законодавчої техніки: теоретико-правове дослідження: автореф. Дис. ... канд. Юрид. Наук: 12.00.01 Київ, 2019. 17 с.
  15. Мірошниченко А. М., Попов Ю. Ю. Чи потрібний Закон України «Про нормативно-правові акти». Форум права. 2009. № 1. С. 362–372.
  16. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки. Нормотворча діяльність: Зб. Нормативно-пр. актів та методичних рекомендацій. Київ, 2001. 288 с.
  17. Методичні рекомендації з розробки та прийняття законодавчих актів (законодавча техніка) За заг. Ред. Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющика. Київ, Інститут д-ви і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. 92 с.
  18. Мазурик К. З. Юридична природа закону як джерела права. Бюлетень Міністерства юстиції України, 2012, №7(16). С. 103–109.
  19. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика. Автореферат дисертації доктора юридичних наук. Київ, 2005, 32 с.
  20. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України: техніко-технологічні аспекти. Монографія. Львів. ЛНУ, 2015. 568 с.

Для пошуку нормативно-правових актів бажано використовувати офіційний вебсайт парламенту – Верховної Ради України – <https://www.rada.gov.ua/>



### 5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії з права заплановано наступні види навчальних занять:

- лекції;
- практичні заняття;
- консультація.

Теми лекцій та практичних занять взаємозв'язані, матеріал вивчається в логічній послідовності за розділами програми ЄДКІ. На практичних заняттях розглядаються найбільш суттєві теоретичні питання, які дозволяють забезпечити здобувачам можливість глибокого самостійного вивчення всього програмного матеріалу. Консультація проводиться викладачем щотижня згідно з графіком, затвердженим кафедрою.

**Методи і технології навчання.** Використовуються дидактичні методи, спостереження і порівняння, узагальнення і абстрагування, аналогія, індукція, дедукція, аналіз і синтез, аналітико-синтетичний, абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький. Також комплекс методів, зокрема практичні, наочні, словесні, проблемні, частково-пошукові та інші групи методів. Серед методів навчання за характером логіки пізнання використовуються аналітичний, індуктивний, дедуктивний, традиційний методи.

На заняттях використовуються мультимедійне обладнання, комп'ютер. При дистанційному навчанні використовуються сервіси відеоконференцій Zoom, освітній вебсервіс Google Клас, Телеграм чат для комунікації зі студентами, університетське програмне забезпечення Інформаційно-телекомунікаційної система «Електронний кампус».

#### 5.1. Лекції та практичні заняття (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література
1	<p><b>Тема 1. Теорія закону та історія його виникнення</b></p> <p>1. Історія виникнення закону.                  2. Система наукових знань про закон.                  3. Влада та закон: нові пріоритети, функції закону та завдання держави.                  4. Риси державного забезпечення закону.                  5. Право є важливим соціальним регулятором. Закон як джерело права.                  6. Закон та його принципи. Верховенство закону: доктрина та практика  <i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [7].</p>
2	<p><b>Тема 2. Законодавство та законотворчість</b></p> <p>1. Загальна характеристика законодавства.                  2. Систематизація законодавства.                  3. Ефективність законодавства.                  4. Законотворчий процес: визначення, основні принципи законотворчої діяльності.                  5. Суб'єкти законотворчого процесу, форми їх участі у законотворчості.  <i>Література:</i> базова [1,4], додаткова [7].</p>
3	<p><b>Тема 3. Нормотворчість як вид юридичної діяльності</b></p> <p>1. Поняття нормотворчої діяльності (нормотворчості). Співвідношення понять «нормотворчість», «правотворчість» та «законотворчість».                  2. Відмінність нормотворчості від нормотворення.                  3. Суб'єкти нормотворчої діяльності. Нормотворча компетенція.                  4. Результат нормотворчої діяльності. Форма (джерело) права як спосіб зовнішнього прояву норм права. Види форм права.                  5. Принципи нормотворчості.                  6. Функції нормотворчої діяльності.                  7. Систематизація законодавства: поняття, форми, види.                  8. Нормотворчий процес. Стадії нормотворчого процесу.                  9. Види нормотворчої діяльності.</p>

	<i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [8].
4	<p><b>Тема 4. Законотворчість у демократичному суспільстві</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Загальна характеристика законотворчості.</li> <li>2. Історія виникнення закону.</li> <li>3. Система наукових знань про закон.</li> <li>4. Участь народу в законотворчій діяльності.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [1].</p>
5	<p><b>Тема 5. Законодавчий процес та його стадії</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Законотворчий процес: стан та шляхи вдосконалення.</li> <li>2. Законотворчий процес: визначення та загальна характеристика.</li> <li>3. Принципи законотворчості.</li> <li>4. Стадії законотворчого процесу.</li> <li>5. Поняття та форми участі громадськості у законодавчому процесі та їх система.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>
6	<p><b>Тема 6. Законопроєктування.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Попередня підготовка до написання законопроєкту.</li> <li>2. Прогалини у праві та юридичні колізії: способи їх подолання. Ідея законопроєкту.</li> <li>3. Структура та значення концепції майбутнього законопроєкту.</li> <li>4. Предмет регулювання та структура законопроєкту.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>
7	<p><b>Тема 7. Законотворча техніка</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття та види юридичної техніки.</li> <li>2. Поняття законотворчої техніки.</li> <li>3. Елементи законотворчої техніки.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>
8	<p><b>Тема 8. Процедура внесення змін до Конституції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Структура Конституції України та внесення змін до неї.</li> <li>2. Порядок внесення змін до Конституції України.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [8].</p>
9	<p><b>Тема 9. Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Підготовка супровідних матеріалів, що подаються із законопроєктами.</li> <li>2. Дотримання вимог до оформлення та реєстрації законопроєктів.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [8].</p>
10	<p><b>Тема 10. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Колізії в законодавстві.</li> <li>2. Причини виникнення прогалин у законодавстві.</li> <li>3. Способи переборення прогалин в законодавстві.</li> <li>4. Способи подолання колізій.</li> <li>5. Аналогія закону. Аналогія права.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>
11	<p><b>Тема 11. Законодавча процедура</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Природа законодавчої процедури та її принципи.</li> <li>2. Стадії законодавчої процедури.</li> <li>3. Законодавча процедура та поділ влад.</li> <li>4. Правове регулювання законодавчої ініціативи в Україні та практика його застосування. Законодавча ініціатива в Україні: шляхи вдосконалення.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>
12	<p><b>Тема 12. Правотворчі та правозастосовні помилки.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Помилка як неправильність і неточність.</li> <li>2. Юридична помилка: визначення, властивості, причини появи.</li> <li>3. Причини виникнення юридичних помилок.</li> <li>4. Поняття правотворчої помилки. Види правотворчих помилок.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>
13	<b>Тема 13. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</b>



<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</li> <li>2. Організаційно-правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</li> <li>3. Пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</li> <li>4. Порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [8].</p>
--

## 5.2. Лекції та практичні заняття (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література
1	<p><b>Тема 1. Нормотворчість як вид юридичної діяльності</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття нормотворчої діяльності (нормотворчості). Співвідношення понять «нормотворчість», «правотворчість» та «законотворчість».</li> <li>2. Відмінність нормотворчості від нормотворення.</li> <li>3. Суб'єкти нормотворчої діяльності. Нормотворча компетенція.</li> <li>4. Результат нормотворчої діяльності. Форма (джерело) права як спосіб зовнішнього прояву норм права. Види форм права.</li> <li>5. Принципи нормотворчості.</li> <li>6. Функції нормотворчої діяльності.</li> <li>7. Систематизація законодавства: поняття, форми, види.</li> <li>8. Нормотворчий процес. Стадії нормотворчого процесу.</li> <li>9. Види нормотворчої діяльності.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [8].</p>
2	<p><b>Тема 2. Законотворчість у демократичному суспільстві</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Загальна характеристика законотворчості.</li> <li>2. Історія виникнення закону.</li> <li>3. Система наукових знань про закон.</li> <li>4. Участь народу в законотворчій діяльності.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [1].</p>
3	<p><b>Тема 3. Законодавчий процес та його стадії</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Законотворчий процес: стан та шляхи вдосконалення.</li> <li>2. Законотворчий процес: визначення та загальна характеристика.</li> <li>3. Принципи законотворчості.</li> <li>4. Стадії законотворчого процесу.</li> <li>5. Поняття та форми участі громадськості у законодавчому процесі та їх система.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>

## 6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Крім навчальних занять, відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії з права передбачено також наступні форми освітнього процесу:

- самостійна робота;
- контрольні заходи.

Теоретичні та практичні знання поглиблюються шляхом самостійної роботи з використанням рекомендованої літератури та ресурсів глобальної мережі Internet.

### 6.1. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, перелік основних питань, література	Форма контролю
1	<p><b>Тема 1. Теорія закону та історія його виникнення</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Історія виникнення закону.</li> <li>2. Закон та його принципи. Верховенство закону: доктрина та практика.</li> </ol> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [7].</p>	<i>опитування</i>

2	<p><b>Тема 2. Законодавство та законотворчість</b></p> <p>1. Загальна характеристика законодавства.</p> <p>2. Законотворчий процес: визначення, основні принципи законотворчої діяльності.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,4], додаткова [7].</p>	<i>практичні завдання / кейси</i>
3	<p><b>Тема 3. Нормотворчість як вид юридичної діяльності</b></p> <p>1. Поняття і сутність правотворчості.</p> <p>2. Відмінність нормотворчості від нормотворення.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [8].</p>	<i>тестові завдання</i>
4	<p><b>Тема 4. Законотворчість у демократичному суспільстві</b></p> <p>1. Принципи законотворчості.</p> <p>2. Вимоги до законодавства (критерії якості законодавства).</p> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [1].</p>	<i>тестові завдання / практичні завдання</i>
5	<p><b>Тема 5. Законодавчий процес та його стадії</b></p> <p>1. Зміст участі народу у законотворчій діяльності.</p> <p>2. Роль законотворчості у підвищенні ефективності правової політики.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>	<i>тестові завдання</i>
6	<p><b>Тема 6. Законопроекткування.</b></p> <p>1. Попередня підготовка до написання законопроекту.</p> <p>2. Структура законопроекту.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>	<i>опитування</i>
7	<p><b>Тема 7. Законотворча техніка</b></p> <p>1. Поняття та особливості кодифікації.</p> <p>2. Правила законодавчої техніки.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>	<i>практичні завдання / кейси</i>
8	<p><b>Тема 8. Процедура внесення змін до Конституції</b></p> <p>1. Суб'єкти ініціювання внесення змін до Конституції.</p> <p>2. Порядок внесення змін до Конституції України.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,3], додаткова [8].</p>	<i>опитування</i>
9	<p><b>Тема 9. Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України</b></p> <p>1. Вимоги до проектів постанов Верховної Ради України.</p> <p>2. Розгляд Верховною Радою України законопроектів за спеціальними процедурами.</p> <p><i>Література:</i> базова [6,7], додаткова [8].</p>	<i>практичні завдання / кейси</i>
10	<p><b>Тема 10. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права</b></p> <p>1. Причини виникнення прогалин у законодавстві.</p> <p>2. Способи переборення прогалин в законодавстві.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>	<i>тестові завдання</i>
11	<p><b>Тема 11. Законодавча процедура</b></p> <p>1. Природа законодавчої процедури та її принципи.</p> <p>2. Законодавча ініціатива в Україні: шляхи вдосконалення.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>	<i>опитування</i>
12	<p><b>Тема 12. Правотворчі та правозастосовні помилки.</b></p> <p>1. Помилка як неправильність і неточність.</p> <p>2. Юридична помилка: визначення, властивості, причини появи.</p> <p><i>Література:</i> базова [1,2], додаткова [1].</p>	<i>практичні завдання / кейси</i>
13	<p><b>Тема 13. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу</b></p> <p>1. Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</p> <p>2. Організаційно-правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.</p>	<i>тестові завдання</i>

Строк виконання усіх видів самостійної роботи – дата проведення практичного заняття з відповідної теми.

## Політика та контроль

### 7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

**Правила відвідування занять.** Здобувачам освіти рекомендується відвідувати лекції та практичні заняття. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента/студентки, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички. Відсутність на лекції не відпрацьовується, оскільки теми та питання лекцій і практичних занять співпадають. Згідно з «Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати за це заохочувальні або штрафні бали. Детально: <https://osvita.kpi.ua/node/37>. Відсутність на практичному занятті відпрацьовується.

Особливості організації освітнього процесу під час дистанційного навчання визначено «Положенням про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детально: <https://osvita.kpi.ua/node/188>.

**Правила поведінки на заняттях.** Норми етичної поведінки студентів і науково-педагогічних працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детально: <https://kpi.ua/code>.

#### Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у міжнародних, всеукраїнських, університетських та/або інших заходах (конференція, круглий стіл, конкурс, олімпіада тощо); публікація (стаття та/або тези доповіді) за тематикою навчальної дисципліни	+10 балів	Порушення строку відпрацювання практичних занять, виконання задач (кейсів), тестування тощо (за кожну таку роботу).  Під час дистанційного навчання штрафні бали не застосовуються	-0 балів
Виступ на занятті з ініціативною доповіддю на обрану творчу тему, погоджену з викладачем, за програмою дисципліни	+5 балів	Порушення термінів виконання модульної контрольної роботи та її захист  Під час дистанційного навчання штрафні бали не застосовуються	-0 балів

Заохочувальні та штрафні бали не входять до основної шкали РСО, а їхня сума не може перевищувати 10% рейтингової шкали.

**Політика дедлайнів та перескладань.** Відпрацювання практичного заняття, за рішенням викладача, може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

На останньому за розкладом занятті проводиться основна форма поточного контролю у вигляді письмової модульної контрольної роботи. Результат модульної контрольної роботи для студента, який не з'явився на контрольний захід, є нульовим. У такому разі, студент має можливість повторно виконати модульну контрольну роботу.

**Політика академічної доброчесності** та її принципи визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детально: <https://kpi.ua/code>.

### 8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

**Поточний контроль:** експрес-опитування, опитування за темою заняття, тест, виконання практичного завдання, розв'язання задач (кейсів), МКР.

№ з/п	Поточний, семестровий контроль	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Практичне заняття	30	5	6	30
2.	Модульна контрольна робота (МКР)	20	20	1	20
3.	Екзамен	50			50
				Всього	100

Поточний контроль має наступну систему оцінювання:

Ваговий бал – 5. Середня кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює 5 балів x 6 = 30 балів.

*Критерії оцінювання відповідей:*

*5 балів* – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в лекційному матеріалі, правильно та доречно вживає юридичну термінологію, в процесі дискусії висловлює власну думку на означене питання, проблему, доповнює відповіді інших студентів.

*4 бали* – відповідь потребує невеликих уточнень.

*3 бали* – відповідь студента є неповною, студент нечітко відповідає на уточнюючі запитання.

*2 бали* - відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу.

*1 бал* – відповідь студента є поверхневою, позбавленою юридичної термінології, студент не відповідає на уточнюючі запитання через неопрацювання лекційного матеріалу.

*0 балів* - відповідь відсутня.

Результати поточного контролю здобувача регулярно вносяться викладачем до модуля «Поточний контроль» АС Електронний кампус.

**Календарний контроль:** проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог Силабусу.

Критерій	Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації	8-ий тиждень	14-ий тиждень
Умовою отримання атестацій є поточний рейтинг	≥ 15 балів	≥ 30 балів

Результати календарного контролю здобувача вносяться викладачем до модуля «Календарний контроль» АС Електронний кампус.

**Семестровий контроль:** екзамен.

**Умови допуску до семестрового контролю:** семестровий рейтинг більше 30 балів.

Порядок проведення контрольних заходів визначено у «Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детально: <https://osvita.kpi.ua/node/32>.

**Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:**

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

## 9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

**Орієнтовний перелік питань до екзамену**

1. Предмет і зміст теорії законотворення.
2. Правове регулювання законотворчості та законодавчого процесу.

3. Органи Верховної Ради України як учасники законодавчого процесу.
4. Особливості юридичної техніки в різних правових системах сучасності.
5. Поняття, ознаки та принципи правотворчості.
6. Види правотворчості.
7. Поняття, ознаки, зміст та структура концепції нормативно-правового акта.
8. Поняття, зміст та види правової експертизи проєктів нормативно-правових актів.
9. Основні правила підготовки нормативно-правового акта.
10. Правотворчий процес і вимоги до правових актів.
11. Поняття та значення законодавчої техніки.
12. Поняття законодавчого процесу та його стадії.
13. Підзаконна правотворчість.
14. Вимоги до законодавства (критерії якості законодавства).
15. Вимоги до змісту нормативно-правових актів (змістовні правила).
16. Основні способи і прийоми формування змісту нормативно-правових актів.
17. Логіка нормативно-правового акта.
18. Логіка формування законопроекту та його правових форм.
19. Вимоги до внутрішньої форми нормативно-правових актів.
20. Зовнішня та внутрішня форма нормативно-правового акта.
21. Правила побудови структури нормативно-правового акта.
22. Система структурних одиниць нормативно-правових актів.
23. Реквізитні вимоги стосовно форми нормативно-правових актів.
24. Поняття юридичної мови.
25. Формалізація та уніфікація засобів вираження при створенні нормативно-правових актів.
26. Система лінгвістичних засобів.
27. Вимоги до стилю нормативно-правових актів.
28. Поняття юридичного терміна та термінології.
29. Основні вимоги до використання юридичних термінів.
30. Види юридичних термінів.
31. Дефініції в праві, їх ознаки та сутність.
32. Організація законодавчої діяльності Верховної Ради України
33. Поняття та ознаки юридичної презумпції.
34. Вплив юридичних застережень на ефективність правового регулювання.
35. Опублікування нормативних актів: значення, офіційні і неофіційні джерела, мова, обмежувальні грифи.
36. Порядок набрання чинності нормативно-правовими актами.
37. Порядок набрання чинності іншими юридичними документами.
38. Систематизація нормативно-правових актів як вид юридичної роботи.
39. Поняття та особливості кодифікації.
40. Поняття консолідації та її ознаки.
41. Поняття інкорпорації і правила її проведення.
42. Правореалізаційна техніка і правозастосовна техніка: поняття, співвідношення, значення.
43. Використання техніко-юридичних засобів у процесі підготовки правореалізаційних актів. Техніка ведення договірної роботи.
44. Акт застосування норм права як різновид правореалізаційного акта. Зміст та структура актів правозастосування.
45. Судова діяльність як різновид правозастосування. Види судових актів та вимоги до їх змісту.
46. Інтерпретаційні акти.
47. Загальна характеристика юридичних помилок.
48. Помилки у правотворчості.
49. Розгляд Верховною Радою України законопроєктів за спеціальними процедурами.
50. Контрольна функція в діяльності Верховної Ради України

**Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):**

**Складено** доцентом кафедри інтелектуальної власності та приватного права, кандидатом юридичних наук, доцентом Гончаровим Андрієм Вікторовичем.

**Ухвалено** кафедрою інтелектуальної власності та приватного права (протокол № 1 від 28 серпня 2023 року)

**Погоджено** Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 1 від 01 вересня 2023 року)